

WAARDZEGGER

HERFST 2022

met o.a. :

- Meedoen bouwen Takkenfeest!
- HWL-sap en appelbomen te koop
- **Interview: *de Plukhoek***
- Weer een boomarter?
- Kieren en spuiten...
- Zichtbaarheid feestprogramma
- Watercrisis Hollandse Delta
- En nog veel meer...

Colofon

Waardzegger is een uitgave van Hoeksche Waards Landschap (HWL), vereniging voor behoud en ontwikkeling van natuur en landschap in de Hoeksche Waard, opgericht in 1973.

Versijnt ieder kwartaal
 ISSN 1389-7454
 Jaargang 15 nr. 3, oplage: 1800
 HWL-lidmaatschap € 30,00 per jaar
 IBAN-nr. NL48 INGB 0002 9980 08

Materiaal uit deze uitgave mag alleen voor niet-commercieel gebruik aangewend worden, met bronvermelding.

Ledenadministratie HWL

Postbus 1080
 3260 AB Oud-Beijerland
ledenadministratie@hwl.nl

Natuurbezoekerscentrum Klein Profijt

Zalmpad 11, 3261 MD Oud-Beijerland
 Telefoon: 0186 621 888

Beheerder: Merijn van den Hoogenhoff
kantoor@hwl.nl

Openingstijden:

Dinsdag t/m vrijdag 10.00 – 17.00 uur
 Zaterdag en zondag 12.00 – 17.00 uur

Nationaal Landschap Centrum

Veerweg 1c, 3281 LX Numansdorp
 Vanaf 1 maart 2020 is het NLC tot nader order niet meer geopend voor publiek, behoudens aangekondigde evenementen, lezingen, etc.

Dagelijks bestuur

Thijs Jasperse (voorzitter@hwl.nl)
 secretaris vacant (a.i. Ruud Horijon) secretariaat@hwl.nl
 Peter Vos (penningmeester@hwl.nl)
www.hwl.nl

Redactie

Piet Schram (opmaak/vormgeving/eindredactie)

Marcus Dekker (tekstcorrectie)

Aad Bruijnzeel (verzending/verspreiding)

waardzegger@hwl.nl

Aanleveren kopij: eind eerste maand van ieder kwartaal, per email, uitsluitend in MS-Word, met zowel tekst als foto's in aparte bijlage, max. 600 woorden en max. 2 foto's per artikel. *De auteur blijft te allen tijde verantwoordelijk voor de inhoud!*

Druk

Quadraat Grafimedia B.V.

Vorbereiding verzending

HW Werkt

 <https://www.facebook.com/hwlandschap>

 https://twitter.com/HW_Landschap

 <https://www.instagram.com/hoekschewaardslandschap/>

FSC logo

Redactioneel

Het was destijds even wennen, toen de voor mij zo vertrouwde horizon van Puttershoek recht vóór mij, fietsend over de Gorsdijk vanuit 's-Gravendeel, radicaal was veranderd na het neerhalen van de zo markante schoorsteenpijp op het terrein van de voormalige suikerfabriek, enkele jaren geleden. En weer was het wennen toen het zicht in westelijke richting opnieuw radicaal wijzigde: windmolens, maar liefst 5 stuks! Inmiddels zijn we zo'n anderhalf jaar verder en het beeld raakt al aardig vertrouwd. Vind ik het mooi? Nee. Is het noodzakelijk? Ik denk van wel. We moeten echt naar een schoner milieu toe. Dat de generaties na ons nog kans op een gezond leven hebben. Heb ik er last van? Nee, daarvoor woon ik er te ver vandaan. Hebben de bewoners in de buurt, waarbij ik me beperk tot alleen de Hoeksche Waard, er dan last van? Wel, dat is maar net aan wie je het vraagt. Toen ik enkele weken geleden waarnam dat het proefdraaien was begonnen, appte ik na twee dagen met iemand in Heinenoord, waar veel tegenstanders wonen: *“En, veel last van de molens?”* Reactie: *“Draaien ze dan al? Ik zal eens op mijn app kijken. Ja, warempel, ik zie het, 20db!”*, waarbij ik me dan weer afvraag hoe het kan dat bij die persoon ter plekke het geluid van de molens kan worden gemeten... Gelukkig is de meest heersende wind uit westelijke richting, echte (over)last zal zich dus (vermoedelijk) pas voordoen met een heersende wind uit oost noordoostelijke richting. De keren dat dit echter voorkomt is niet zo groot en de windkracht is dan meestal gering.

Wat valt er zoal te lezen in deze herfstuitgave?

Ten eerste het goede nieuws dat we weer een actieve excursiegroep hebben! Dan de oproep voor vrijwilligers om te participeren in de bouw van de wilgenobjecten van het Takkenfeest. Zoals altijd ook weer een interessante inzending van de plantenwerkgroep. En niet te vergeten een boeiend stuk over de imker en de honingbij. Ook aandacht voor de verkoop bij Fruit & Sap. Kende U de Plukhoek al? Marianne van Kasteel bezocht de pluktuin van Claudia Reijen en dat resulteerde in een verhelderend interview. Merijn heeft weer nieuws te melden over de boommarter en Petra heeft iets met spinnen! De dagvlinder cursus en -excursie was een groot succes; Yolanda en Ton doen verslag. In de inmiddels vaste rubriek “De Wandeling” is de beschreven route weer erg herkenbaar. De middenpagina is weer prachtig samengesteld door de werkgroep Natuurfotografie.

Wat nog verder? Martijn laat nog eens zijn licht schijnen op de kierfunctie van de Haringvlietsluizen. Dan hebben we eindelijk in onze kalender weer eens een paar activiteiten kunnen opnemen. Het projectteam HWL50150 geeft de voorlopige stand van zaken weer. Water Natuurlijk heeft weer eens een treffend stuk over bomenkap en, gezien de actualiteit, heeft de redactie op het allerlaatste moment ook nog een stuk over de watercrisis in onze regio opgenomen. Zoals altijd heeft huisschilder Jan Plaisier weer een bijzonder stukje Hoeksche Waard voor ons. Tenslotte een recente update over het wel en wee van onze hertenroedel aan de zuidrand van ons eiland.

Zijn we er dan? Nee, nog het slechte nieuws. Het is opnieuw teleurstellend te moeten constateren dat er nog maar weinig werkgroepen de moeite nemen om iets over hun activiteiten aan te

dragen. Ik ga mijzelf bijna afvragen of er nog wel wat gebeurt binnen de resterende werkgroepen... Mensen, de Waardzegger is het gezicht van HWL!

Desalniettemin, veel leesplezier!

Foto voorpagina:

Vroege franjehoed, Molendijkse Bos
 Numansdorp, Sjoerd Reinstra

Piet

Van de voorzitter...

Bijzondere zomer, hoe wordt de herfst?

Apart om eind juli hier vlak bij Narva, in het noordwesten van Estland (lid van EU en NAVO) aan de Russische grens op 150 km van Sint Petersburg, een stukje te schrijven voor de Waardzegger die in september uitkomt! Die Esten zijn sterk gekant tegen wat Rusland in Oekraïne doet. En laten dat graag horen, en terecht!

In Nederland lijkt het ook wel oorlog tussen regering en boeren. Wegen blokkeren en daarop brand stichten, is on-Nederlands. En waar gaat het om? Om recht te doen aan de natuur! Precies het onderwerp waar HWL voor staat. Dat wordt nu vertaald in een stikstof norm, maar dat is maar een manier van uitdrukken. Ik zag deze week Cees Veerman in Nieuwsuur. Hij zei rake dingen, waaronder dat het stikstof probleem de 'kanarie in de biodiversiteit mijn is'. Het is een teken dat het niet goed gaat en dat moet worden opgelost. Het halen van de stikstofnorm is maar één onderdeel van het vraagstuk waar we voor staan en dat is dat de biodiversiteit weer moet worden hersteld.

Hopelijk is het als jullie dit lezen weer rustig aan het boerenfront. Want, met extreem gedrag lossen we het vraagstuk niet op. In de Hoeksche Waard speelt het stikstofprobleem ook. Zoals jullie weten, heeft de regering de provincies gevraagd met een plan te komen hoe dit regionaal aan te pakken. De provincie Zuid-Holland heeft daarvoor de belangrijkste landbouw gemeentes bijeen geroepen. Gemeente Hoeksche Waard heeft daarin aangegeven met een eigen plan te willen komen. Afgelopen week heb ik daar telefonisch met de wethouder over gesproken en toegezegd dat als HWL een bijdrage aan dit plan kan leveren ze dit graag doet. Dat zou prima passen bij wat wij als HWL beogen bij het plan HWL50I50 en hoe HWL haar rol ziet in de toekomst. Een veel meer integrale aanpak van het herstel van

de natuur. Daarbij is het essentieel dat de boeren die 70% van de oppervlakte van de Hoeksche Waard beheren, daar een onderdeel van uitmaken. Dat kan alleen als ze dit zelf willen en dus economische perspectief zien. Moedig dat het college van B&W initiatief neemt om dit probleem aan te pakken. Hopen dus op een vruchtbare herfst ook wat dit betreft!

HWL50I50

Elders in dit blad een statusoverzicht van hoe het is met ons plan het 50 jarig jubileum in 2023 te vieren. Daarin is te lezen dat de voorbereiding goed gaat. We komen nu steeds meer in de praktische uitwerking. Van het Takkenfeest (wilgen in de Hoeksche Waard), waar tientallen mensen actief zijn, tot de opnamen die gestart zijn voor de Tv-serie HWL 'de Hoeksche Waarde'

Thijs Jasperse

inhoudsopgave

• Colofon / redactioneel	2
• Van de voorzitter...	3
• Takkenfeest	4
• Oosterse karmozijnbes...	5
• De imker en de honingbij...	6
• Te koop bij Fruit & Sap	7
• Interview: <i>Claudia Reijnen</i>	8-9
• Weer/nog een boomarter!	10
• Op de boekentafel...	11
• Cursus dagvlinders succes!	12
• "De wandeling..."	13
• Natuur centraal, collage	14-15
• Opening Haringvlietsluizen...	16-17
• HWL-activiteiten	17
• Update jubileumprogramma	18-19
• Bomenrij verdwijnt...	20
• Gewoon bijzonder...	21
• Watercrisis Hollandse Delta	22-23
• Onderhoud Klein Profijt	23
• Update roedel damherten...	24
• Van de bestuurstafel...	25
• Prikbord/adverteerders	26
• Adverteerders	27
• Adverteerders	28

Nieuwe werkgroep Excursies!

Het is gelukt! Na talrijke oproepen en telefoontjes heeft het HWL weer een actieve excursiegroep! Deze zal zich speciaal richten op het jaarlijks organiseren van een aantal natuurwandelingen. De werkgroep bestaat uit *Ron Baggerman, Evelien Brouwer, Ronald Dorst, Yanick Leunisse, Truus Storm en Kees Wisse*.

Direct na de zomervakantie is er een avond waarop zij zich voorstellen aan de natuur- en landschapsgidsen van de vereniging. Samen buigt men zich dan over het programma voor 2022/2023. Voorlopig start men met een bescheiden, maar afwisselend programma in voor- en najaar.

Nieuw is dat **deelname aan 'gewone' excursies nu gratis is!** Wel is altijd een vrijwillige bijdrage mogelijk. Daarnaast is er volop aandacht voor vernieuwing: dat betekent spannende, leuke excursies in de Hoekschewaardse natuur.

Naast het jaarlijks wisselende excursieprogramma blijven de zgn. 'specials' bestaan. Dit zijn jaarlijks terugkerende bijzondere wandelingen, zoals de Oeverloop, de excursie op Monumentenzondag, de Oliebollenwandeling en het Dauwtrappen. Hiervoor moet men zich wel aanmelden en is een bijdrage in de (consumptie)kosten verplicht.

Jáhá! Dat is mooi! Handgemaakt!

De vereniging HWL viert in 2023 het 50 jarig jubileum met o.a. een Takkenfeest. Denk daarbij aan grote wilgen bouwwerken, sprookjesfiguren, kunstvormen, met thema's voor werkgroepen zoals dieren, waterkunst én levende bankjes van wilgentakken voor sportieve mensen.

Ook wordt de authentieke manier van het vlechten niet vergeten: er wordt gekeken naar het maken van gebruiksvoorwerpen en om daar mogelijk een markt voor te organiseren. Doe je mee?

Meld je dan aan op de website van hwl.nl/takkenfeest

Wetenswaardigheden:

- In september/oktober beginnen we met bouwen.
- Aanmelden is noodzakelijk.
- Wil je bouwen of meedoen met de organisatie? Laat je horen! Iedereen is van harte welkom.
- Er wordt duurzaam gebouwd.
- Zelf bouwen zonder overleg/aanmelding zou een teleurstelling kunnen worden, omdat je niet overal mag bouwen en je de kans loopt dat je creatie moet worden afgebroken.
- We zoeken ervaren bouwers met wilgentakken en kunstenaars, om zoveel mogelijk deelnemers te trainen.
- Veiligheid staat voorop.
- Medio 2023 (datum nog onbekend) zal het bouwen worden afgerond en is het tijd voor het jubileumfeest.
- Iedereen die enthousiast wordt van deze oproep, is van harte welkom om kennis te maken met andere inwoners van de HW. Meld je aan, persoonlijk, met je straat, kennissen of een andere vorm van "groep". Wat is er leuker dan met elkaar een experiment uitvoeren en een eindresultaat te bouwen waar je heel trots op mag zijn!
- We hopen dat er aan het eind van de bouwperiode voldoende takkenkunst is gebouwd, zodat we daar een toeristische route voor kunnen uitzetten.
- Dit stuk zal mogelijk in de loop der tijd wijzigen door ervaringen.

We hopen jullie persoonlijk te ontmoeten!

Waarom de Oosterse karmozijnbes onze tuin overwoekert...

Rini Huisman (wg Planten)

Onze tuin staat altijd vol met jonge boompjes en struikjes, naast de bomen en struiken die wij ooit geplant hebben. De vogels zijn daar verantwoordelijk voor en ook de wind die zaden verspreidt.

Een voorbeeld van verspreiding door de vogels is de Oosterse *karmozijnbes* (*Phytolacca esculenta*), een overblijvende struik, die van nature voorkomt in Oost-Azië en China, maar ingevoerd werd naar Nederland en nu verwilderd is. De struik heeft zich sinds enige jaren gevestigd in onze tuin en in het na-jaar heb ik vanuit het keukenraam met verbazing gezien dat de trossen zwart purperen bessen van de Oosterse karmozijnbes gretig gegeten werden door de vogels. Daarna blijven er helaas lelijke trossen over zoals bij een druiventros die door ons leeg gegeten is.

Maar eerst bloeit de Oosterse karmozijnbes in juli en augustus met prachtige witachtige bloemen. Dit keer begon de struik door het zachte weer zelfs al in mei te bloeien. De lange bloemtrossen staan recht omhoog. De bloempjes worden bevrucht door insecten heb ik gelezen, maar die zie ik eigenlijk niet heel vaak op een bloemtros neerstrijken. Voor die prachtige bloemen en de zwart purperen bessen, die ik zo mooi vind en voor de vogels, laat ik een paar struiken in onze tuin staan, maar jonge struikjes verwijder ik meteen. Zijn de struikjes groter geworden, dan wordt dat een heel karwei, want de Oosterse karmozijnbes heeft wor-

Boven en grote foto, de karmozijnbesstruik in volle glorie. Links de groenachtige vruchten, waarbij goed de acht vruchtbeginsels te zien zijn die niet vergroeid zijn.

tels die wel een beetje op een boomwortel lijken.

De bovenste delen van de Oosterse karmozijnbes sterven in de winter af. In het voorjaar verschijnen er weer jonge

scheuten. De volwassen struik, die tussen de één en twee meter hoog wordt, heeft dikke rood aangelopen holle stengels. Zijn bladeren zijn lichtgroen.

De rechtop staande bloemtrossen van de Oosterse karmozijnbes bestaan uit vele kleine bloempjes die na de bloei veranderen in groenachtige bessen. Die groenachtige bessen zijn giftig en dat weten de vogels, want zij eten er echt niet van tot de bessen zwart purper kleuren.

Als je een bes uit de tros goed bekijkt, vooral goed te zien als een bes nog de groenachtige kleur heeft, dan zie je dat die acht partjes heeft die niet aan elkaar zitten. De acht vruchtbeginsels zijn dus niet met elkaar vergroeid.

Het is nu wel duidelijk hoe die vele karmozijnbessenstruikjes in onze tuin komen. De vogels eten de zwarte bessen, waarvan de zaden giftig zijn, en die worden dan weer uitgepoept in onze tuin waarna er weer struikjes opkomen.

Van de karmozijnbes werden vroeger de jonge scheuten, de zwart purperen bessen en de wortels, hoewel ze giftig zijn, gebruikt. De jonge scheuten - volwassen bladeren zijn giftig - werden soms gegeten. Met het purper rode sap van de bessen werd kleding, gebruiksvoorwerp of huid versierd. Ook schijnen er nog documenten in musea te liggen die beschreven zijn met inkt van het sap van de karmozijnbes en werd de wortel uitgegraven om als medicijn of wasmiddel te dienen.

De Westerse karmozijnbes (*Phytolacca americana*) wordt ook verwilderd in Nederland aangetroffen, ingevoerd uit Noord-Amerika. Deze karmozijnbes komt veel minder voor in tuinen maar breidt zich vanaf 2005 steeds meer uit op de zandgronden in Nederland. Op enkele plaatsen in Midden-Limburg worden de struiken nu verwijderd om te zorgen dat de inheemse plantensoorten weer een kans krijgen.

Het verschil met de Oosterse karmozijnbes is, dat de bessen tien vruchtbeginsels hebben die met elkaar vergroeid zijn en later een zwart paarse kleur krijgen. Ze worden ook graag gegeten door de vogels. Deze struik bloeit in juli, augustus en september. De vruchtdragende trossen hangen later over, dat is niet het geval bij de Oosterse karmozijnbes.

De imker en de honingbij...

Els van Gemenen

Onverwacht werden wij in de buurt verrast door een gouden gloed van Raapzaad; in het voorjaar één van de eerste bloeiers. In een paar dagen was het uit de grond geschoten nadat de mensen van de Gemeente er aan het werk waren geweest. Het werd minstens 40 cm hoog en bracht een komen en gaan van bijen, hommels en andere insecten. Inmiddels hebben die zich verplaatst naar onze tuin waar zij genieten van lavendel. Bij het zien van kleuren en insecten dacht ik weer aan onze opleiding tot landschapsgids en dook in de archieven.

In groepsverband een opleiding volgen bij Hoekschevaards Landschap is heel gezellig. Je maakt vrienden en deelt dezelfde interesse. Onder hen was een Imker die met veel liefde sprak over de kleine dingen in de natuur en tipte over het gebruik van honing. Hij heeft ons het belang van het bestaan van bijenvolken nagelaten en wellicht mensen gestimuleerd ook Imker te worden.

Al in het oude Egypte ontdekten men de honing. Om het te verkrijgen, werden

de bijenvolken gedood. De bijen nestelden zich in holle boomstammen, waarin met takjes matjes werden gevlochten. Na voortschrijdend inzicht werden van riet of wilgentenen bijenkorven gevlochten en de honing te koop aangeboden. Uiteindelijk kwamen er houten en later kunststofkasten waar de honingraten gemakkelijker uitgenomen konden worden. 'Imme' betekent volk. Er zijn 20.000 bijensoorten beschreven. In de voedselketen voor de mensen zijn zij tot 30% van invloed. Een imker in Neder-

land is tegenwoordig een liefhebber die zich bezig houdt met bijenteelt voor bestuiving van planten en voor winning van honing. O.a. door ontwikkelingen in de landbouw met gebruik van bestrijdingsmiddelen kregen insecten het moeilijker. Er nestelden zich mijten in de larvenpoppen waardoor de bijen ernstig verzwakt of misvormd werden. Gelukkig begreep men dat dit bestreden kan worden met natuurlijke stoffen. Bij de akkers zien we steeds vaker bloemenranden.

Er is wetenschappelijk onderzoek ge-

daan naar bijen. Die kleine lijfjes zijn ingenieus samengesteld. Het lijfje van een honingbij bestaat uit drie bolletjes (wespentaille) waaraan elk 2 poten zitten. Het voorste gedeelte heeft 2 bolle ogen en 3 kleine oogjes, op het midden zitten 4 transparante vleugels die tijdens het vliegen 2 aan 2

aan elkaar haken, aan het achterste gedeelte zit de angel. Bijen kunnen zien en zich verdedigen. De angel is getand en blijft steken in de huid van mens en dier wanneer die als vijand wordt ervaren. De bij verliest wel een deel van het achterlijf en sterft korte tijd later. Elk bijenvolk heeft een moeder, de koningin, zij legt wel 2000 eitjes per dag. De vrouwtjes, de werksters, vliegen uit en de mannetjes, darren genaamd, zijn er puur voor de bevruchting indien dat nodig is en zij leven maar erg kort.

De volgende nieuwe leden heten we hartelijk welkom!

Bijgewerkt tot 31 juli 2022

Marsha Bolk
Bob van der Veen
Jeroen Hermans
Susan en Arjan de Jong
Andrea Jongejan

Numansdorp
Zwijndrecht
Klaaswaal
's-Gravendeel
Nieuw-Beijerland

Erik van de Kerkhof
Piet van den Ban
Elly Snel
Samya van de Plasse
Merel Nelemans

Oud-Beijerland
Westmaas
Maasdam
Mijnsheerenland
Willemstad

Te koop bij Fruit & Sap...

Gaëlle Cagé (wg Fruit & Sap)

Nieuwe oogst!

Vanaf zaterdag 1 oktober 12:00
uur verkrijgbaar bij **Klein Profijt**

1 pak van 5 liter € 9,00
5 pakken € 40,00

HWL

Hoekschewaards Landschap

100% puur

Appelsap

Met een beetje peer
Natuurlijk onbespoten

Een Hoekschewaards product

Gatsedijk 31 & Ritselaarsdijk

Goudreinette, Groninger Kroon,
Ingrid Marie, Lord Lambourne, Notaris,
Schöner von Nordhausen, Tydeman,
Zigeunerin, Zoete Campagner,
Zoete Winterkroon,
Princesse Noble....

Maaike van Dammeien

Verkoop via bezoekerscentrum Klein Profijt te Oud-Beijerland

Hoekschewaards Landschap
fruitensap@HWL.nl
www.HWL.nl

Volg ons op Facebook via Fruit & Sap HWL

Gepasteuriseerd & vacuüm verpakt
Ongeopend 1 jaar houdbaar na persdatum

Appelbomen uit de kwekerij van HWL

- € 20 per stuk
- Geënt en met veel zorg opgekweekt door Bert de Boer en Pim Boertje
- Uitgebreid assortiment
- 4 à 5 jaar oud

Oude appelrassen; geënt op een onderstam geschikt om uit te groeien tot **hoogstamfruitboom**.

Vanaf november beschikbaar.

Reserveer nú de boom van je keuze via fruitensap@hwl.nl

Uitgebreid plantadvies wordt meegeleverd.
Rassen en aantal beschikbare exemplaren:

- Reine des Champs	1
- Schellinkhouter	1
- Summer Red	1
- Lemoenappel	2
- Hermien van Eibergen	1
- Glorie van Holland	2
- Winter Stiepeling	1
- Rode Keuleman	1
- Pomme d'Orange	1
- Early Victoria	2
- Schellinkhouter	3
- Notarisappel	1
- Jonathan	1
- Lemoenappel	3
- Present of England	1
- Tydemans Early	1
- Koningszuur	1

Buiten het gezichtsveld...

Marianne van Kasteel

Foto's:

Marianne van Kasteel en Piet Schram

Kent u Plukhoek Mookhoek al?

Op een zonnige dag begin augustus heb ik afgesproken met *Claudia Reijen-Maaskant* van Plukhoek Mookhoek. Ik kende de pluktuin van de workshops en van de enthousiaste verhalen van mijn dochter, die daar met de kinderen boeketten en fruit heeft geplukt. Plukhoek Mookhoek is beslist geen gewone pluktuin, waar je gedurende het seizoen zelf je boeket kunt samenstellen en ook nog eens vers fruit kunt plukken, het is veel meer dan dat!.

Stichting voor Jeugdzorg

Claudia en haar partner Peter verlenen jeugdzorg aan kwetsbare jongeren. Claudia vertelt vol enthousiasme over het ontstaan van de pluktuin en de jeugdopvang.

In 2011 heeft haar man Peter het perceel aan de Strijensedijk in Mookhoek gekocht en heeft zij Limburg verruild voor de Hoeksche Waard. Zij heeft zelf tot eind van het afgelopen schooljaar gewerkt in het speciaal onderwijs en Peter is van origine agrariër en heeft opleidingen bij Defensie verzorgd.

In eerste instantie werden cliënten van Stichting De Hoop (voor opvang en begeleiding van verslaafden en mensen met psychische problemen en afstand tot de arbeidsmarkt) opgevangen bij Plukhoek Mookhoek (PHMH). Claudia nam op woensdagen kinderen van haar school mee om met hen aan de slag te gaan. Dat is de aanzet geweest tot een omschakeling naar opvang van uitsluitend jongeren. Claudia heeft daartoe de opleiding jeugdhulpverlening afgerond en er is een stichting opgericht voor jeugdzorg. Een groot gedeelte van het perceel aan de Strijensedijk staat ten dienste van deze stichting. Hier zijn de prachtige pluktuin, braamstruiken en allerlei besensoorten, aardbeien en de moestuin. Alles bovendien zonder gebruik van bestrijdingsmiddelen.

Nu Claudia haar opleiding heeft afgerond, hebben zij en Peter zich aangesloten bij de Vereniging Zorgboeren Zuid-Holland. Voor die tijd werden op persoonlijke titel ook jongeren opgevangen via de gemeente Hoeksche Waard.

Van woensdag t/m zaterdag worden fulltime jongeren in de leeftijd van 4 tot 18 jaar opgevangen en begeleid bij PHMH. De jongeren die opgevangen worden, komen daar allemaal met een zorgdoel. Dit doel wordt tijdens de intake doorgesproken met de jongeren en hun ouders. De helft van het perceel is ter beschikking gesteld aan de Stichting.

De opbrengsten van alle activiteiten die daar plaats vinden komen ten goede aan de Stichting.

Pluktuin

Op woensdag- en vrijdagmiddag en zaterdag is de pluktuin geopend voor het publiek. Zowel volwassenen als kinderen kunnen daar zelf een prachtig veldboeket samenstellen en vers fruit plukken. Ook worden er jaarrond workshops georganiseerd. Van de opbrengst van de afgelopen 2 coronajaren zijn twee nieuwe kassen gebouwd. Die worden allereerst gebruikt voor opvang en begeleiding van de cliënten. Daarnaast worden hier ook de workshops gegeven.

De ideeën voor de workshops komen van Claudia:

"Wij zitten op onze rijkdom. Zijn er bijvoorbeeld veel pompoenen en zijn ze mooi groot, dan organiseer ik een workshop pompoen opmaken". Peter geeft de workshops snoeien en enten. Dat is duidelijk zijn vakgebied. Ook is het mogelijk een verjaardagsfeestje te houden bij PHMH.

Interview!

Nieuwe ontwikkelingen

Claudia en Peter zitten vol ideeën, maar daar blijft het niet bij. Met de opbrengst van de pluktuin en andere activiteiten worden gefaseerd de plannen één voor één gerealiseerd. Onlangs is er een modderkeuken gebouwd. Nou ja, modder, met deze droogte! Er moet nog een waterplaats gemaakt worden met een pomp, zodat de kinderen echt lekker met modder kunnen spelen. De modderkeuken is het begin van de zintuigentuin. Het is de bedoeling dat de zintuigentuin ook bereikbaar is voor mindervaliden en inmiddels is er een semi verhard pad aangelegd naar de modderkeuken. Hier is de start van het blotevoetenpad. Om dit voor rolstoelen toegankelijk te maken is een naburig bedrijf bereid gevonden het pad te egaliseren. Aan weerszijden van het blotevoetenpad komen de diverse onderdelen van de zintuigentuin. Gestart wordt met een visuele tuin. Het idee hiervoor is ontstaan toen Claudia een schoolreisje georganiseerd heeft voor een klas met slechtziende kinderen. Een natuurlijke haag met wilgen, snoeihout van de perenbomen en klimfruit is al aangelegd en er is een begin gemaakt met een groot insectenhotel. *"Hier komen verhoogde borders met inheemse struiken en bloemen, zodat er veel insecten op af komen. Dat trekt de aandacht"* laat Claudia weten. De borders worden verhoogd, zodat de tuin ook aantrekkelijk is voor mensen in een rolstoel.

Moestuin

PHMH heeft ook een grote moestuin. Vanaf volgend schooljaar geeft Claudia daar moestuinlessen voor scholen. Scholen kunnen hiervoor subsidie aanvragen. Een school kan ervoor kiezen één klas de moestuinlessen te laten volgen, zodat de kinderen van zaaien tot oogsten zien wat er gebeurt in de tuin en wat er gedaan moet worden. Claudia: *"Ik zorg dat ik een fantastische les neerzet, die niet alleen leuk*

en leerzaam is voor de kinderen, maar ook voor de leerkrachten en de begeleidende ouders.”

De moestuin is daarom ook vergroot, want soms zijn er wel 40 kinderen.

Rust

Wat opvalt als je het terrein van PHMH opkomt, is de rust. Geen geluid van voorbijrazend verkeer, alleen het gezoem van insecten, prachtige kleuren in de bloementuin, veel vruchtenstruiken, de boomgaard, de amfibieënpoel, rondscharrelende kippen.

Sinds kort loopt er ook een stel grappi-

heden, niet alleen voor de cliënten, maar ook voor bezoekers.

Vrijwilligers

Naast begeleiding van de cliënten moet er veel werk verricht worden op PHMH. Veel daarvan doen Claudia en Peter zelf. Er zijn altijd heel veel klussen en daarvoor zijn vrijwilligers nodig. Het gaat niet alleen om werk in de tuin. Er is voor iedereen wel een leuke klus te vinden. Voor begeleiding van de jongeren start er begin oktober een gekwalificeerde vrijwilliger jeugdzorg.

ge Indische loopeenden. Die bijvoorbeeld de dahlia's slakvrij houden. Rust is ook belangrijk voor de cliënten, jongeren die gauw overprikkeld raken en daardoor bijvoorbeeld geen hele dag of hele week naar school kunnen. Bij PHMH kunnen zij tot rust komen en krijgen er persoonlijke aandacht. Onder begeleiding gaan zij lekker buiten aan de slag of bij slecht weer binnen in één van de nieuwe kassen.

Niet alleen voor zorgvragers

Bijzonder aan PHMH is de combinatie van jeugdzorg en openstelling voor het publiek. Bij de nieuwe plannen wordt nadrukkelijk gekeken naar de mogelijk-

Heeft u interesse om een paar uur als vrijwilliger aan de slag te gaan? Neem dan contact op met bestuurslid vrijwilligers:

Martine Baalman: 06-11834051

Bevlogen

Uit mijn gesprek met Claudia en de rondleiding is één ding wel duidelijk geworden: PHMH wordt geleid door een stel enthousiaste en bevlogen mensen!

Wilt u meer weten, de pluktuin bezoeken of een workshop boeken?

Alle informatie vindt u op

<https://www.plukhoekmookhoek.nl/>

Plukhoek Mookhoek: een bezoek meer dan waard!

Weer/nog een boomarter in de Hoeksche Waard!

Merijn van den Hoogenhoff (wg zoogdieren)

De opwinding was groot toen in 2018 voor het eerst een *boomarter* werd gezien op de Hoeksche Waard. “Op de Hoeksche Waard”, omdat het hier om een eiland gaat. Het dier zat in een natuurgebied aan de zuidkant van het eiland en werd gezien door Natascha Goemaeren.

De boomarter in al zijn glorie. (niet het exemplaar wat in de Hoeksche Waard is gespot. (Foto: Herman H. de Jongh)

Hoe hij hier kwam? Niemand weet het zeker, maar dat hij er op eigen houtje in was geslaagd om ons eiland te bereiken, was wel duidelijk. Na die tijd kwam er onomstotelijk bewijs door een foto van Arie Leijdens. Vol spanning werd er afgewacht of er nog wat van het dier vernomen zou worden. Of misschien waren het er wel twee en dan zouden er misschien wel... Ach je gaat hopen en fantaseren. Helaas bleef het, op een enkele melding na, al snel weer stil.

Zou de marter zijn weggetrokken, overleden? Of hield hij zich gewoon goed schuil? Allemaal mogelijk, maar ook hierover is geen zekerheid te geven. Het leek dus van korte duur en wie weet hoe lang we weer moesten wachten.

Nou dat bleek dus vier jaar. Toen zag Nieck Alderliesten op 31 maart 2022 op een wildcamera weer een boomarter. Dit keer helemaal aan de noordkant van de Hoeksche Waard! Weer in een natuurgebied en weer alleen, maar dat laatste is niet bijzonder. Ook voor dit dier geldt dat we niet

weten vanaf waar hij/zij is gekomen. Aannemelijk is dat het dier uit de populatie van de Biesbosch komt, maar nogmaals, niets is zeker.

Een stilstaand beeld van de boomarter uit het filmpje van Nieck Alderliesten...

En kwam het dier dan door de tunnel? Of over een van de rivieren gezwommen? Wat we wel weten, is dat dit dier op 2 mei weer op beeld verscheen en dat we hopen dat de boomarter zich nu definitief vestigt op ons eiland. Mogelijk doen andere boomarters zijn of haar trucje na en hebben we over een aantal jaar een eigen populatie boomarters.

En o ja, dit is niet de steenarter waar zoveel (onterecht) over te doen is met overlast in huizen/schuren en kabels van auto's. Dat is wel zijn neefje, maar met een heel andere leefwijze en terreingebruik. Op ooit één meegelift en dood gereden exemplaar na komt de steenarter (nog) niet in de Hoeksche Waard voor.

Met de boomarter is de fauna van ons eiland weer een zoogdier rijker. Iets om heel blij mee te zijn en ook iets dat in de toekomst hopelijk vaker voorkomt. Na de bever en zeehond lijkt ook de otter weer terug te komen. Deze (ook marterachtige) is reeds in de Biesbosch en bij Oude Tonge waargenomen en hoeft dus nog maar een heel klein stukje te zwemmen om ons eiland te ontdekken.

Waardzegger laat of geheel niet ontvangen?

Melden bij Aad Bruijnzeel via waardzegger@hwl.nl en wij proberen dit zo spoedig mogelijk te herstellen.

Op de boekentafel in het documentatiecentrum...

Petra Kleinendorst (documentatiecentrum)

Spinnen

“Bij welke groep horen spinnen?”, vroeg ik aan Merijn op een zonnige donderdagochtend. En zo leerde ik dat spinnen een eigen groep hebben: de spinachtigen, samen met de pseudoscorpionen, de mijten (waartoe ook de teken behoren) en de hooiwagens.

Spinnen hebben 8 poten, hun lichaam bestaat uit 2 delen, ze hebben meestal 8 ogen en ze leggen eieren. Ik heb wel eens een nest babyspinnetjes in een hoek van de kamer gehad, oeps! Ze vangen vliegen en muggen in hun web. En in de herfst loop je 's ochtends door een haag van spinnenwebben door de tuin naar de straat. Tot zover mijn kennis over spinnen....

Ik heb een paar boekjes gevonden over spinnen.

Thieme's Spinnengids, waarin zeer gedetailleerd de familie, de groep, de suborde en de genus beschreven wordt, met veel mooie foto's. U snapt het al, ik snapte het na een paar bladzijden al niet meer.

En een Basisgids Spinnen, uitgegeven door de KNNV. Dit boekje vond ik makkelijker te lezen, waar per bladzijde 1 spin wordt beschreven met bijpassende foto's. Weliswaar minder uitgebreid, maar als basisgids is dit goed te gebruiken.

Er is de afgelopen jaren in september een nationale huis- en tuinspinnentel-

ling gehouden. In 2021 waren de kruisspin, de grote trilspin en de gewone huisspin de meest getelde spinnen. Dit jaar is de 10^e spinnentelling, 10-11 september (tuintelling.nl). Hou tegen die tijd Vroege Vogels, IVN, tuintelling.nl of EIS-Nederland in de gaten voor de datum.

Op eis-nederland.nl/zoekkaarten kun je een mooie zoekkaart downloaden.

Rest me nog te zeggen dat ik helemaal blij kan worden van namen als lentehangmatspin, groen kaardertje, getijgerde lijmspuitter of huiszebraspin. Dat is toch veel leuker dan gewoon 'spin'?

MOLEN- EN NATUURWANDELING

(persbericht)

De molenaar van Korenmolen “De Lelie” in Puttershoek, Stichting Molens Hoeksche Waard (SMHW) en gidsen van Hoekschewaards Landschap (HWL) organiseren op zondag 11 september een culturele molen- en natuurwandeling door het natuurgebied “de Argusvlinder” en langs de Boezemkade in Puttershoek.

Tijdens de wandeling, die langs voormalige molenlocaties en korenmolen “De Lelie” gaat, vertelt de molenaar hoe de polders werden bedijkt, hoe de waterhuishouding door molens werd geregeld en welke resten hiervan nog te zien zijn. De gidsen van Hoekschewaards Landschap gaan in op het unieke karakter van het natuurgebied “de Argusvlinder” alsmede de nog zichtbare resten van de RTM.

De wandeling begint om 14:00 uur en duurt tot 16:00 uur. De molenaar en de gidsen gaan ook in op de 601 jaar geleden plaatsgevonden Sint Elisabethsvloed. Uiteraard vertelt de molenaar het één en ander over zijn molen “De Lelie”, alsmede de nieuwste (stoom)ontwikkelingen.

Zin om mee te wandelen? Meld je dan aan vóór zaterdag 10 september met opgaaf van naam, telefoonnummer en aantal personen bij koningboer@gmail.com.

Indien nodig, houd de regels van het RIVM in acht wanneer je wandelt door de natuur.

Aan de excursie zijn geen kosten verbonden en het vertrekadres is Molen-dijk 2, 3297 LC Puttershoek.

Tot zondag 11 september!

Minicursus dagvlinders/excursie een succes!

Yolanda ten Thije en Ton Schilperoord

Gelukkig kon, na twee verloren jaren door de coronamaatregelen, een minicursus dagvlinders worden gegeven. Yolanda en Ton doen verslag.

Via de website van HWL en Het Kompas werd de cursus bekend gemaakt. Na diverse overwegingen werd de cursusdatum vastgesteld op donderdag 7 juli 2022, bij Klein Profijt, van 19:30 tot 22:00 uur. De excursie werd op zaterdag 9 juli 2022 gehouden, van 13:00 tot 15:00 uur, in het Mijl- en Nieuwlandse bos bij 's-Gravendeel.

Cursus

Voor de cursus hebben Yolanda en ik aardig wat uurtjes besteed aan het maken van een PowerPoint presentatie, waar we eigen foto's in hebben verwerkt.

Het was voor ons spannend hoeveel mensen zich zouden aanmelden, uiteindelijk hebben zich 12 personen aangemeld, waarvan 1 persoon alleen aan de excursie wilde deelnemen.

Tijdens de cursus was er veel interesse, werden er veel vragen gesteld en was er sprake van een levendige interactie.

Het was een leuke, spontane en leergerige groep en dat maakte het plezierig om deze cursus te geven!

Na afloop heb ik de vraag gesteld of de cursus aan de verwachtingen had voldaan en daar werd volmondig ja op gezegd.

We kregen o.a. de volgende feedback: *"Goed dat het door twee mensen werd gedaan, die elkaar uitstekend hebben aangevuld, ga vooral zo door!"*

Aan het einde hebben we zoekkaarten van de Vlinderstichting aan de cursisten uitgedeeld, van de Blauwtjes, Wit-

Landkaartje

jes en Zandoogjes.

Yolanda en ik kijken goed terug op het geven van deze cursus en we zien er naar uit om dit meer te kunnen doen.

Aan de cursisten hebben we gevraagd of ze een keer een nachtvlinder nacht willen bijwonen. Verschillende cursisten gaven aan dat wel een keer mee te willen maken. De datums van de geplande nachtvlinder nachten zijn doorgestuurd.

Excursie

Het was prima weer geworden, daarvoor werd het een geslaagde middag

met veel vlinders en rupsen.

We zagen de volgende dagvlinders: Atalanta, Bruin blauwtje, Bruin zandoogje, Dagpauwoog, Distelvlinder, Gehakkelde aurelia, Groot koolwitje, Icarus blauwtje, Klein geaderd witje, Klein koolwitje, Landkaartje, Oranje zandoogje, Zwartsprietdikkopje.

We zagen ook nog dag actieve nachtvlinders: Bruine daguil, Klaverspanner. En de rupsen van de Sint jakobsvlinder.

Op de volgende bladzijde enkele reacties van cursisten:

Gehakkelde aurelia

“De theorieavond vond ik heel leerzaam. Jullie presentatie was boeiend. Ik ben een leek op vlindergebied maar heb veel bijgeleerd. Jullie vulden elkaar goed aan. Er was ruimschoots gelegenheid om vragen te stellen.

Over de excursie niets dan lof. Het weer zat mee en de vlinders lieten zich van hun goede kant zien. De groep cursisten was niet groot dus konden we onderling ervaringen en kennis uitwisselen. Ik kijk al uit naar het nachtvlindergebeuren en zal me daar zeker voor aanmelden.”

“De minicursus vlinders voor beginners kan ik iedereen aanraden, vooral omdat de praktijk (een middag vlinders spotten!) volgt op een interessante avond theorie. Veel kennis gecombineerd met vrolijkheid en gezelligheid. Een ding staat vast, vanaf deze cursus heb je meer aandacht voor rupsen en vlinders in je omgeving, bijzonder om je bewust te worden van al het moois dat dagelijks om ons heen fladdert.”

“Uit onze interesse voor vlinders heeft m'n vrouw ons ingeschreven voor de minicursus vlinders.

De cursus werd gegeven door twee zeer enthousiaste ervaren leden van de werkgroep vlinders van het HWL die ons op een plezierige wijze de basis-kennis van vlinders hebben bijgebracht. Tijdens de excursie hebben we kennis gemaakt met diverse vlindersoorten in het veld. Er was veel interactie met de cursisten zodat zowel de theorieavond als de excursie levendig verliepen.

De minicursus vlinders is een absolute aanrader voor iedereen die samen met andere enthousiastelingen wat meer te weten wil komen van vlinders!”

Zwartspriddikkopje

Icarus blauwtje

De wandeling...

Woensdag 13 juli 2022. Een zacht briesje streekt mijn huid. De zonnekraft wordt geblust door een grijs wolkenkentakje. Daarom doe ik een oefenrondje. Want, de afgelopen weken kwam het er niet van. Ik had teveel aan mijn hoofd. Nou ja, mijn hart eigenlijk. Maar ik heb een missie. Een mooi getal met vier dezelfde cijfers. Ik ben er bijna. Maar de laatste loodjes wegen het zwaarst. Daarbij denk ik niet aan gewichtjes. De Engelse uitdrukking: “the last mile is the longest” komt er dichterbij. De keuze is nu: doe ik er een tandje bij? Toen Wim Kok minister van financiën was, moest hij een tekort terugdringen. Hij koos voor een tandje minder! Politici na hem gebruiken het ook te pas en onpas. Genoeg hierover. Ik loop de brug van de Randweg over, ik noem het kortweg de AK brug. Ik maak een foto van de Nieuwe Haven richting Sas. De Schenkeldijk heeft veel walnotenbomen aan de kant staan.

Kijk, ik zie een klein hengstveulen in de wei. Hij steelt mijn hart, dus foto! Daarna zijn de geiten aan de beurt. Ze liggen loom op hun houten zetel. De dijk is nog lang.

Ik denk terug aan zaterdag toen ik een stukje op internet las van The Guardian. Het ging over de verkoop van een song van Bob Dylan uit 1962. T Bone Burnett, vriend van Bob, heeft een nieuw audio formaat ontwikkeld waardoor analoge muziek hemels klinkt. Op

een veiling bij Christie's is dit unieke product verkocht voor anderhalf miljoen pond. De gedachte erachter is dat de song net als een schilderij uniek is. Er komt geen tweede “Blowin' in the Wind” in deze vorm.

Ondertussen koelt een windje mij genoeg af om door te lopen. Ik zie een bord dat waarschuwt voor een agressieve buizerd. Verderop staat een paaltje met als tekst: “stikstof”. Wie moet dat weten? Ik loop de dijk af naar de Oeverlanden en maak links en rechts wat foto's.

Gisteren kreeg ik de dichtbundel van Lieke Marsman terug. De titel is: “in mijn mand”. Ik weet waarom. Opnieuw was ik weer geraakt door haar aangrijpende gedichten.

Op het wandel- en fietspad is het stil. Grote groepen watervogels bevolken het water. Aan het eind wacht een bankje bij de parkeerplaats. Ik neem een pauze. Onthaasting is ook lekker. Via de ophaalbrug en de Havenstraat kom ik bij het kleine kerkhof. Ik ga naar de grafstenen kijken, zie her en der wat bloemen en planten. De bomen zijn mijn favorieten. Rust en contemplatie vullen mijn gedachten. Ik denk aan het beroemdste kerkhof wat ik ooit bezocht heb. Dat is La Recoleta in Buenos Aires, waar ook Eva Perón begraven is. Er zijn meer dan 4500 graven. Ik loop verder naar de Lane en kies voor de Wildervangseweg. Ik kijk naar boven en zie de foto die mijn brein vult: het beeld die de nieuwe James Webb-telescoop van de ruimte heeft gemaakt. De nieuwe telescoop laat volgens NASA duizenden sterrenstelsels zien, waarmee je maar liefst 13 miljard jaar terug in de tijd kunt kijken. Sterrenkundigen Vincent Icke en Ewine van Dishoeck gaven een toelichting. Voor mij was het leuk om Vincent weer te zien, want ik heb colleges bij hem gevolgd.

De Sasseweg is inmiddels bereikt en ik ga op een bankje zitten voor mijn tweede pauze. Dat alles in het kader van een tandje minder. Na veel denken en rustig wandelen.

Walther Tempelaars

Fluweelpootje, André Hasselmeijer

Gewoon elfenbankje, Marijke Haak

centraal

Zwartwordende wasplaat, Kitty de Zeeuw

Silhouet paddenstoel, Wilma Kapoen

Witte kluifzwam, Sjoerd Reinstra

Haringvlietsluizen: kieren en spuiten...

Martijn Verweijen (wg Planologie & milieu)

Sinds 16 januari 2019 wordt geëxperimenteerd met het een beetje open zetten van de Haringvlietsluizen tijdens vloed. Het is dus niet zo “dat de Haringvlietsluizen weer open staan en zout water en eb en vloed teruggekeerd zijn”, zoals je nog wel eens leest in artikeltjes. De projectgroep die het kieren begeleidt, denkt tot 2028 nodig te hebben om uit te zoeken wat de beste manier is om vis te laten migreren en zout te weren. Het gaat er dus niet om eb en vloed te herstellen. Sterker, het is een expliciete eis vanuit de overheid en belangenorganisaties om het daar officieel niet over te hebben. Wat is er tot op heden gedaan?

Er is en wordt gekeken naar welke vis waar aanwezig is aan de zeezijde, op welk tijdstip en wat het gedrag van de vis is als er een kiertje wordt opengezet. Om daar achter te komen, werden diverse soorten netten en fuiken op diverse hoogten in en in de nabijheid van de geopende kier aangebracht, ook in de schutsluis. Om te kijken waar de meeste vis wil doortrekken, werd op drie plekken een schuif een beetje geopend. Het bleek al snel dat de zuidelijke kieren, nummer 16 en 17 (foto onder), het meest in trek waren. Dat was ook wel verwacht, want de vloedschaar, waardoor het meeste water naar binnen komt, zit bij alle zeegaten aan de zuidkant en de ebschaar aan de noordkant. Dat wisten de oude vissers allang natuurlijk. Dat deze verdeling van eb- en vloedstroom door de draaiing van de aarde komt, zal ze een zorg geweest zijn. Voorlopig leveren de visintrek proeven het volgende op.

De meeste soorten trekken naar bin-

nen in het onderste deel van de waterkolom dicht bij de bodem. Het betreft onder anderen Haring, Schar, Schol, Spiering, Aal, Grote zeenaald, Rivierprik, Sprot.

In de hoge netten werd vooral Tong en Driedoornige stekelbaars gevangen.

In totaal werden er 29 soorten in de vangmiddelen aangetroffen, het over-

grote deel bestond uit Haring. Van sommige soorten werd slechts één exemplaar gevangen. Uit eerdere experimenten in de jaren negentig, waarbij als proef tijdelijk een veel grotere opening werd geboden, is bekend dat naast Haring ook veel Wijting en Steenbolk naar binnen kan komen.

De vangstmonitoring met zo'n klein kiertje is dus maar een grove indicatie. Op grond van het onderzoek (dat nog steeds doorloopt) is besloten dat het kieren het meest effectief is op het hoogst van de vloed en dat als het kieren niet kan, men overgaat tot het zogenaamd visvriendelijke sluisbeheer. Dit betekent dat net als in de Afsluitdijk sluizen/schuiven een tijdje worden opengezet op het moment dat het buitenwater net iets hoger staat dan het binnenwater. Levert soms toch aanzienlijke scholen vis op die naar binnen kunnen glippen.

In 2021 stond de kier in totaal 1839 uur open. Tot zover iets over vis. Later

meer over Zalm, Forel en Steur.

Zout. Sinds 2019 worden ook zoutproeven gedaan. Men wilde graag twee dingen weten:

- 1 *Hoe lang duurt het om zout dat in het Haringvliet zit, weer naar buiten gespoeld kan worden,*
- 2 *Als je expres veel zout binnen laat en de sluizen daarna een tijd dicht houdt, wat gebeurt er dan?*

Vraag 1, het zoetspoelen. Het ingelaten zoute water is zwaarder dan zoet water en vult de geulen en de diepe gaten op. Men heeft flink zout water binnengelaten, even de zaak met rust gelaten en daarna bij eb steeds grote hoeveelheden zoet water gespuid. Zoet water dat anders via Spui en Nieuwe Waterweg naar zee was gegaan. Het bleek dat na weken zoetspoelen toch zout achterbleef in de diepe gaten en de diepste delen van de geulen. Geen probleem voor het innemen van zoet water zou je zeggen, want de innamepunten zitten allemaal in de bovenste 5 meter van de waterkolom en het zout zit veel dieper. Dat klopt helemaal. Er zijn dan ook geen problemen opgetreden bij welk experiment dan ook. Echter, zie vraag 2.

Vraag 2, wat gebeurt er met de zoutwaterlaag als je de sluizen langere tijd dicht houdt. Het bleek een beetje tegen de verwachting in dat door windgedreven stroming toch zout water opgewerveld werd en naar de hogere waterkolom ging.

Tja, dat deed de alarmbellen bij de zoetwaterpartijen direct afgaan. Industrie en landbouw willen onder geen beding dat ook maar een kruimeltje zout in het zoet water komt. Wat is teveel zout? Het gaat om een chlooridegehalte van meer dan 150 milligram per liter, meer mag niet.

Ter vergelijking: Ons zeewater heeft ongeveer 17.000 milligram per liter. Volgende keer meer.

Paddenstoelenwandeling Numansdorp

Zalmzwam, Sjoerd Reinstra

Eind oktober is het volop herfst. De beste tijd voor paddenstoelen. Ga je mee op zoek naar de rijke soortenrijkdom in het bos aan de Molendijk bij Numansdorp? Wie weet komen we de prachtige zalmzwam tegen. Maar het kan ook zo maar zijn dat we heel andere soorten vinden, want paddenstoelen met hun onverwachte verschijnen, blijven altijd verrassen.

Wandel mee met de gidsen van het HWL en leer alles over de levenswijze en groeiplaatsen van de paddenstoelen die we tegenkomen.

De wandeling is op **zondag 30 oktober**. We starten om **14.00 u.** vanaf de parkeerplaats aan de Beneden Molendijk. De tocht duurt een uur of twee. Zorg voor stevig schoeisel en neem een spiegelkje mee, dan kun je de onderkant van de paddenstoel bekijken.

Aanmelden is niet nodig en de deelname is gratis. Een vrijwillige bijdrage aan het HWL is welkom.

Voor meer informatie: Sjoerd Reinstra, tel. 0186-602357 of 06-21211470.

HWL - ACTIVITEITEN 2022

t/m september **Expositie schilders werkgroep Het Molenschaer**

Tijdens openstellingstijden
Natuurbezoekerscentrum Klein Profijt,
Zalmpad 11, 3261 MD Oud-Beijerland

zondag 11 september **Molen- en natuurwandeling (Argusvlinder)**

14.00 - 16.00 uur
Molendijk 2, 3297 LC, Puttershoek
Aanmelden vóór zaterdag 10 september via
koningboer@gmail.com Deelname gratis!

zondag 30 oktober **Paddenstoelwandeling**

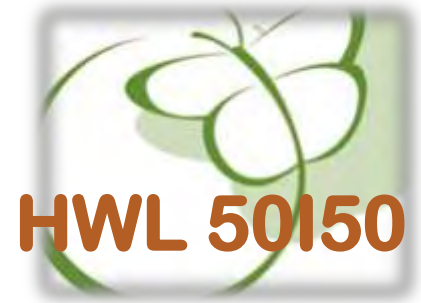
14.00 uur
Parkeerplaats aan de Beneden Molendijk, Numansdorp
Aanmelden niet nodig. Deelname gratis!

Steeds meer zichtbaar jubileumprogramma HWL50150

Tekst: Flip van der Eijk

Foto's Hoekschewaards Landschap: Leontine van der Stouw

Afgelopen jaar is vooral 'achter de schermen' gewerkt aan de plannen en voorbereidingen van het jubileumprogramma 'Hoekschewaards Landschap 50|50, 1973-2023-2073'. Inmiddels wordt er steeds meer zichtbaar van hoe dit programma vorm krijgt.

Naar een prachtig jubileum voor iedereen

We zien uit naar een prachtig jubileum van onze vereniging. Met leden en vrijwilligers willen we vieren en waarderen. Met bewoners en bezoekers delen we onze trots en identiteit van de Hoeksche Waard. En we nemen het initiatief voor een gezamenlijke visie en beweging naar een duurzame toekomst voor het eiland. Toekomstgericht voor de Hoeksche Waard en voor onze vereniging.

Waar is intussen aan gewerkt?

Afgelopen maanden is hard gewerkt aan ideeën en opzet van het programma. Zijn betrokken organisaties gevraagd voor samenwerking. Zijn men-

sen benaderd, waaronder deskundigen, creatieven en beïnvloeders. Is er op meerdere momenten overleg geweest met leden en werkgroepen. Is er gewerkt aan draagvlak bij externe partijen, zoals de gemeente, het waterschap, natuurorganisaties en de boeren. En er is een begroting gemaakt en zijn de eerste verzoeken voor cofinanciering gedaan.

De trots en identiteit van een eiland, TV-serie en portretgalerij

De periode van 1973 tot heden is rijk aan verhalen. Verhalen van 'HW Alarm' en inspraak, van HWL actief in landschap- en natuurbeheerder. Verhalen van vrijwilligers en markante Hoekschewaarders. Deze verhalen worden verzameld en verteld bij allerlei gelegenheden. Daarbij twee bijzondere projecten.

Een TV-serie van André de Geus (Sint Anthoniepolder) en Eelco Romeijn (Barendrecht). André is geboren in Mijnsheerenland. Hij is als regisseur bekend van 'Baardmannelij' (MAX) met Nico de Haan en Hans Dorrestijn. De te maken TV-serie vertelt het verhaal van de identiteit, schoonheid en trots van de Hoeksche Waard. In augustus is een pilot-aflevering gemaakt. Ook komt er een portretgalerij van boeren uit de Hoeksche Waard. Een idee en initiatief van Arjan in 't Veld, boerenzoon uit Westmaas. De boer wordt hiermee in beeld gebracht als beheerder van het landschap. Naast waardering geeft het ook een sterke motivatie om samen met de boeren de uitdaging naar een natuur inclusieve landbouw op te pakken.

De 'Stand van de Hoeksche Waard' in een 'Atlas van Landschap en Natuur'

Op 28 juni hebben Dick van Houweligen en Theo Schuurmans meegewerkt aan de startbijeenkomst voor 'De Stand van de Hoeksche Waard'. Samen met andere landschap beheerders is een eerste opzet gemaakt voor een 'HWL Atlas van Landschap en Natuur in de HW'. Deze atlas geeft aan de hand van gebiedseigen soorten in flora en fauna en van landschapskenmerken een beeld van 'De stand van de Hoeksche Waard'. Bij de inventarisatie hiervoor worden de vrijwilligers van HWL en bewoners actief betrokken.

Naar een 'Lonkend Perspectief Hoeksche Waard 2073'

Een groep van vernieuwers, vormgevers en dwarsdenkers heeft al twee keer in een brainstormsessie gewerkt aan een aanpak en eerste schets van een 'Droombeeld Hoeksche Waard 2073'. Dit droombeeld moet leiden tot een actieve beweging van experimenten en innovaties door ondernemers, boeren, burgers en organisaties voor een duurzame en natuur inclusieve toekomst. Naar een 'Lonkend Perspectief Hoeksche Waard 2073'.

Communicatie

Dit is inmiddels het tweede artikel over HWL50|50 in De Waardzegger. Aad Bruijnzeel en Renée Ruijsch werken aan een uitgebreid communicatieplan. De verhalen en voortgang van HWL50|50 wordt regelmatig gedeeld in kranten en tijdschriften, bij lokale omroepen en eigen kanalen van HWL, vooral de website en *social media*.

Mijlpaal voor een toekomstbestendige vereniging

HWL bestaat niet voor niets 50 jaar. In die jaren heeft de vereniging een positie verworven als betrokken burgervereniging die verantwoordelijkheid neemt bij belangenbehartiging en een actieve rol in beheer van landschap en natuur. Dit wil HWL ook in de toekomst doen. Hiervoor willen we inzetten op een open communicatie en samenwerking, borgen en doorgeven van kennis en werven van nieuwe leden. Het jubileum is een mooie mijlpaal om met elkaar te werken aan een toekomst gerichte vereniging die staat in de wereld van vandaag en klaar is voor de komende 50 jaar!

Het 'Takkenfeest' als verbeelding en rode draad

Onder inspirerende aanvoering van Cobi Smit werkt een grote groep van enthousiaste HWL-leden aan een

kunstproject waarin de wilg centraal staat; 'Het Takkenfeest'

De wilg is kenmerkend voor het landschap van de Hoeksche Waard. Uiteindelijk doel is om op markante plekken op het eiland kunstwerken van en met wilgen te plaatsen. Het project is een rode draad en verbindt verleden, heden en toekomst.

Hieronder enkele voorbeeldkunstwerken zoals het zou kunnen worden.

Flip van der Eijk heeft veel ervaring met het werken in en door natuurorganisaties en is door het HWL-bestuur gevraagd mee te helpen in het kader van HWL50|50.

Aquatische kunstwerken...

Kunstwerken van fruit...

Bomenrij verdwijnt geruisloos...

Joost Kievit (voorzitter Water Natuurlijk)

PERSBERICHT

Water Natuurlijk vindt bomen belangrijk en zeker *rijen* bomen. Eerder adviseerde zij het waterschap Hollandse Delta boomrijen duurzaam in stand te houden en bij noodzakelijke kap de argumenten helder te communiceren. Kennelijk aan dovemansoren gericht. Nu dreigt een bomenrij langs de Spuidijk tussen Nieuw-Beijerland en Piershil geruisloos te verdwijnen.

Boomrijen

Langs de Spuidijk tussen Nieuw Beijerland en Piershil stond een mooie rij van ruim 180 bomen. Overwegend wilgen, ooit aangeplant ter gelegenheid van een boomfeestdag. Bomen zijn belangrijk voor biodiversiteit. Wilgen spannen wat dat betreft de kroon. Zo'n 450 verschillende soorten insecten leven van een wilg en daar profiteren weer vogels en andere dieren van. Een rij wilgen fungeert ook nog als trekroute.

Martijn Verweijen van Hoekschevaards Landschap (HWL) zet zich al decennia lang in voor behoud van natuur en landschap in de streek. Hij ziet de teloorgang van de beeldbepalende bomenrij langs Het Spui met lede ogen aan.

Martijn: *"Bomenrijen langs wegen en dijken zijn kenmerkend voor de regio. Ze zijn landschappelijk fraai, dienen als steun voor rondtrekkende vogels in de winter zoals vinken, mezen, spechten. Ze dienen als route voor vleermuizen, nemen CO₂ op, geven schaduw en koelte. Kortom, de moeite waard om te behouden en terug te planten"*.

Velen zijn deze mening toegedaan, kwam uit een enquête die Water Natuurlijk hield bij de acties voor het behoud van een bomenrij op Goeree Overflakkee enkele jaren terug. Een melding over de bomen langs Het Spui was voor Water Natuurlijk aanleiding om schriftelijke vragen te stellen aan het College van Dijkgraaf en Heemraden.

Veilige dijken

Langs de Spuidijk zouden recent enkele nieuwe bomen geplant zijn, die kort daarna alweer weggehaald werden. Uit de antwoorden op de schriftelijke vragen komt naar voren, dat van de oorspronkelijke 180 bomen er nog 34 over zijn. De overige zijn de afgelopen jaren gekapt vanwege de veiligheid of als gevolg van stormschade. Nu waren per abuis nieuwe bomen aangeplant langs de dijk. Dit was in strijd met de beleidsregels van het waterschap op het vlak van waterveiligheid. De bomen zijn dan ook weer weggehaald en elders geplant.

Martijn: *"In 2021 werden door het waterschap tussen Piershil en Nieuw-Beijerland vijf bomen verwijderd die niet lang daarvoor door het zelfde waterschap waren geplant. Navraag leerde dat de bomen per abuis waren geplant op een plek die gevaar kon opleveren voor het dijklichaam. Mochten die bomen omwaaien dan zouden de wortels gaten in de dijk kunnen trekken. Voor de overige bomen langs de Spuidijk werd een uitsterf beleid gevolgd. Omgewaaiide of beschadigde bomen werden verwijderd en niet meer herplant."*

Veiligheid staat voorop. Ook voor Water Natuurlijk, maar hier zijn toch de nodige vraagtekens te plaatsen. De bomenrij staat binnendijks aan de overkant van de weg en op flinke afstand van de teen van de dijk. Elders in de Hollandse Delta vindt ook nieuwe aanplant plaats aan de binnenkant van dijken. De beleidsregels waarover gesproken wordt, zijn niet duidelijk en worden kennelijk ook niet eenduidig toegepast. Water Natuurlijk heeft aanvullende vragen gesteld. Mocht het risico voor de veiligheid bestaan uit het omwaaien van bomen en beschadiging van de dijk daardoor, dan kan ook gekozen worden voor knobomen of aanplant van struiken. Die waaien niet om. Wordt vervolgd.

Nadere informatie:

Anne Mollema, fractievoorzitter
Water Natuurlijk Hollandse Delta
telefoon 0611017484

Joost Kievit MSc, voorzitter
Water Natuurlijk Hollandse Delta
telefoon 078-6731522

[hollandse delta wn | nieuws
\(waternatuurlijk.nl\)](https://www.hollandse-delta.nl/nieuws/waternatuurlijk.nl)

“Gewoon bijzonder, de Hoeksche Waard...”

Jan Plaisier

In juni fietste ik op de dijk Zwartsluisje in Zuid Beijerland. Deze boerderij aan de Vissersvliet naast het Grote Gat trok mijn aandacht. Ik heb mijn fiets onderaan de dijk gezet en heb een plekje opgezocht in de schaduw van de bomen. Eerst heb ik daar op mijn gemak een boterham gegeten en een kopje koffie gedronken. Daarna heb ik de boerderij en het landschap op papier gezet. Van dit oponthoud had ik geen spijt. Stilletjes heb ik zitten genieten van deze mooie locatie.

Wanneer je een beetje dekking zoekt en stil bent, sta je versteld wat er op je pad komt. Het waren weliswaar geen zeldzame of bijzondere dieren die ik gezien heb. Genieten van het alledaagse is ook meer dan de moeite

waard. Zo zaten er regelmatig een drietal jonge oeverzwaluwen op een brug voor me, die door hun ouders bijgevoerd werden. Wanneer je dit zo stil zit gade te slaan, is het een aan-doenlijk schouwspel. Die bedelende jongen met hun wapperende vleugels, die vliegensvlug wat insecten toegestopt kregen. Zo was alles weer vertrokken en om even later weer op de dezelfde plek terug te keren. Het ritueel herhaalde zich meerdere keren.

Ik was onder de indruk van de stilte in dit gebied. Er was gelukkig geen verkeer op de dijk. Ik hoorde alleen het geluid van de vogels, het kwaken van de groene kikkers in de sloot voor me en het ritselen van de bladeren aan de bomen. Het is een stiltegebied, dat heb

ik goed kunnen waarnemen.

Ook de wijdsheid van het landschap maakte indruk op me. Je kunt daar ontzettend ver de polder in kijken. Dat is fascinerend en daar word je ook stil van.

Wat me aantrekt in de deze compositie zijn de mooie lijnen van oevers en bomenrijen. De boom op de voorgrond accentueert de nodige diepte. De rode daken vormen een treffend contrast met het groen van de bomen. De spiegeling geeft wat extra glans aan het geheel.

De Vissersvliet is een mooi voorbeeld van het waardevolle Hoeksche Waard Vlietproject, dat in 2011 is afgrond.

Jonge zwaluwen,
ze bedelden om het hardst.

Bekjes nooit genoeg.

In de stille sloot
ging een groot koor luid van
start.

Groene blaaskaken.

Tot aan de einder
ervaar je groene stilte.
in vele tinten

Expositie schildersgroep AC Molenschaer

Het Molenschaer is een locatie van de Gemina-SVG groep in Strijen en biedt dagbesteding aan mensen met een verstandelijk, lichamelijke of meervoudige handicap.

Een maal per week komt de schildergroep bij elkaar. Er wordt geschilderd naar eigen kunnen en inzicht. Soms in opdracht, soms ook gezamenlijk als groep. Zij halen hun inspiratie uit de seizoenen, boeken of de computer. Meestal wordt met acrylverf gewerkt, maar ook met inkt, potlood, krijt en stift.

Op 1 augustus hebben zijzelf gezorgd voor de inrichting van de expositie, gevolgd door de officiële opening.

De bijzondere tentoonstelling is nog de hele maand september te zien in het **Natuurbezoekerscentrum Klein Profijt**, Zalmweg 11, 3261 MD te Oud-Beijerland.

Watercrisis in Hollandse Delta!

Joost Kievit MSc

Op het moment van samenstellen van deze herfstuitgave was dit onderwerp erg actueel. De redactie is er vanuit gegaan dat bij het verspreiden van dit nummer dit nog steeds het geval zal zijn.

Water Natuurlijk vindt waterkwaliteit belangrijk. Water is de bron van alle leven en dat moeten we koesteren. Helaas gebeurt dat in de Hollandse Delta al vele jaren niet. De internationaal vastgestelde doelstellingen worden niet gehaald. Dat lijkt op een crisis uit te lopen, met naast een slechte waterkwaliteit ook grote financiële risico's.

zal de landbouw dan opnieuw in de knel komen, want meststoffen en bestrijdingsmiddelen zijn een belangrijke factor.

Regionale situatie

Ons land staat er slecht voor, maar hoe is dat in de Hollandse Delta?

De doelen voor gezond water hadden in 2015 bereikt moeten zijn. Dat is niet gelukt. De eerste uitstelperiode liep tot 2021 en nog steeds voldoet geen enkel water van ons waterschap aan de minimale norm. De absolute deadline is 2027 en ook dan zullen de doelen niet gehaald worden. Ook het waterschap Hollandse Delta heeft plannen en maatregelen vastgesteld.

Onder leiding van de heemraad voor het watersysteem is de afgelopen 12 jaar 'gewerkt' aan de uitvoering. Dat was al die tijd een bestuurder van de categorie 'Ongebouwd'. Niet gekozen, maar benoemd door de Land- en Tuinbouw Organisatie. Waterkwaliteit is in

Vervolg op bladzijde 23

Europese regels

In de Europese Kader Richtlijn Water zijn de afspraken over waterkwaliteit vastgelegd. Het doel is gezond water, uitgewerkt in chemische en biologische normen. De lidstaten hebben deze normen vertaald naar nationale wetgeving en de waterbeheerders, in ons land Rijkswaterstaat en de waterschappen, stellen elke 6 jaar per stroomgebied van de grote rivieren een plan op. In deze zgn. Stroomgebied Beheerplannen staan de maatregelen die nodig zijn om gezond water te realiseren. De Europese Unie bekrachtigt de plannen en dat maakt de maatregelen tot een wettelijke verplichting.

Het waterschap Hollandse Delta valt binnen het stroomgebied van de Rijn en de Maas en is verantwoordelijk voor de waterkwaliteit binnen de dijken. Het rivierwater valt onder Rijkswaterstaat. Hoe staan we ervoor na 12 jaar Europees waterbeleid?

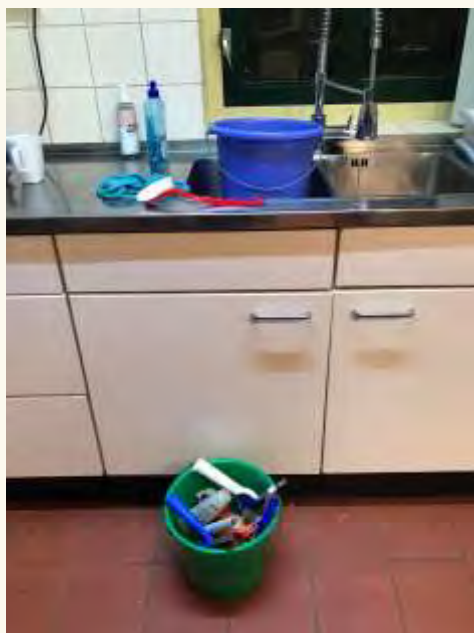
Bedroevend. Nederland heeft verreweg de slechtste waterkwaliteit van Europa. Steeds meer deskundigen voorspellen een crisis vergelijkbaar met de stikstofcrisis. Naar verwachting

	Planperiode	Geplande maatregelen	Uitgevoerde maatregelen
Stroomgebied Beheerplan 1	2009-2015	492	166
Stroomgebied Beheerplan 2	2016-2021	139	52
Stroomgebied Beheerplan 3	2022-2027	59	?

Als het Natuur Bezoekers Centrum Klein Profijt maandags gesloten is, wil dat niet zeggen dat er niets gebeurt. Er wordt schoongemaakt, en... er worden reparaties uitgevoerd aan de vloer. Dit allemaal om de bezoekers er niet mee lastig te vallen en om te zorgen dat ons centrum goed schoon en onderhouden blijft.
Met dank aan Jan Ruggenberg en Flip Wols voor de reparatie aan de vloer!

Onderhoud!

deze periode niet serieus genomen. Dat is onder andere af te leiden uit de uitvoering van de maatregelen. Ongeveer 60 % van de vastgestelde maatregelen zijn niet uitgevoerd.

Geld was sturend en uitvoering van taken ondergeschikt. Meer dan eens was de uitspraak te beluisteren: "Het water is prima, we kunnen er zonder problemen gewassen mee beregenen". Het landbouwbelang werd optimaal bediend, maar het Europese beleid ziet ook op andere belangen, zoals de biologische kwaliteit en de gezondheid van mensen.

Onmogelijke erfenis

De agrarische dominantie van de afgelopen tijd in het bestuur van het waterschap Hollandse Delta zorgt voor een

onmogelijk erfenis. Het is niet mogelijk om tijdig de doelstellingen te halen. De wettelijk verplichte maatregelen werden voor het grootste deel niet uitgevoerd. De minister van Infrastructuur en Waterstaat meldt aan de Tweede Kamer, dat het niet halen van de doelen misschien niet zo'n probleem is, als de maatregelen maar op tijd uitgevoerd zijn. Ons waterschap is hierin sterk in gebreke gebleven.

Daarbij moet ook nog de kanttekening worden geplaatst dat de maatregelen alleen over de grotere wateren gaan. In 90 % van de sloten, kreek en kanalen gebeurt niets en is de situatie nog slechter. Tot overmaat van ramp zitten we ook nog met klimaatverandering. Het water is gemiddeld al 2 graden warmer dan voorheen. Dat maakt het

water kwetsbaarder en de kwaliteit zal verder verslechteren. Ondiep water is extra gevoelig voor opwarming. De meeste sloten in het gebied van de Hollandse Delta zijn te ondiep. Noodzakelijke peilverhogingen gaan meestal niet door omdat dat vanuit de landbouw als ongewenst wordt ervaren.

12 jaar wanbeleid hebben tot gevolg dat we een onvoldoende weerbaar watersysteem hebben. De waterkwaliteit is slecht en zal verder verslechteren. Het zal grote financiële consequenties hebben om dit enigszins op orde te brengen en dan dreigen er ook nog Europese boetes en dwangsommen.

Wie gaat dat betalen?

Update roedel damherten...

Arie Leijdens en Ray de Boon (team damherten HW)

Foto's: Arie Leijdens

Nadat eind vorig jaar de rechter het besluit had genomen dat de roedel damherten niet mag worden teruggebracht naar de "0" stand is de rust teruggekeerd in de roedel. De roedel blijft zijn gebied trouw en is nog steeds alleen te vinden in het zuiden van de Hoeksche Waard.

De oudste bok van de roedel die dit jaar verantwoordelijk was voor de nieuwe generatie, samen met een tweejarige nakomeling (Frits).

Inmiddels bestaat deze roedel uit 1 grote man/hert, 1 tweejarige man (knieper) en zover we kunnen zien 4 jonge spitsers en de overige zijn smaldieren (vrouwelijk) en hindses. Inmiddels zijn er ook weer enkele nieuwe

aanwinsten in de roedel. Wat het aantal nu op circa. 36 damherten gaat brengen. Nadat de Provincie begin dit jaar had besloten om niet in Hoger beroep te gaan, wat ook nadrukkelijk door alle politieke partijen die de motie

Vier hindses samen met drie kalfjes genietend in het zonnetje...

Foto: Anita van Ree-Schippers

steunden voor het beheren van de roedel was gevraagd, heeft er begin juni een meeting plaatsgevonden. Hierbij waren door de Provincie Zuid-Holland alle betrokken partijen uitgenodigd, bestaande uit bewoners, agrariërs in het gebied, team damherten Hoeksche Waard en de politieke partijen. De avond was ook een deskundige aanwezig die alle aanwezigen heel deskundig informeerde over het hoe en wel van een damhertenpopulatie. Aan het eind van deze avond werd er een kleine stemming gehouden onder alle aanwezigen en is de Gedeputeerde van de Provincie Zuid Holland duidelijk kenbaar gemaakt dat iedereen unaniem voor beheren van de roedel heeft gekozen.

Via een WOB-verzoek gedaan door team damherten Hoeksche Waard is inmiddels boven water gekomen, dat de Provincie een onafhankelijk adviesbureau heeft aangesteld om de volgende punten te gaan bekijken en vastleggen:

- * Levenswijze/ecologie en groeipotentie van de damherten
- * Beschrijven van het gebied waar de damherten voorkomen in de Hoeksche Waard
- * Beschrijven van verschillende beheersscenario's (ook de 0 stand is nog een optie!)
- * Werking en haalbaarheid van niet dodelijke alternatieven
- * Welke effectieve maatregelen er genomen kunnen worden ter bescherming van de verkeersveiligheid en de bescherming van de gewassen
- * Wat de ecologische draagkracht is van het gebied en wat is de gewenste draagkracht en wat de maatschappelijke draagkracht, uitgaande van de informatieavond waarbij de voorkeur is uitgesproken het huidige aantal te laten blijven
- * Wat is de minimale omvang van een populatie vanuit ecologische en dierenwelzijn oogpunt
- * Welke alternatieve maatregelen zijn er anders dan het doden om de populatie in zijn huidige vorm te handhaven. Zijn deze haalbaar en heeft dit effect op de groepsdynamiek
- * Wat er gebeurt als er niet wordt ingegrepen, hoe groot kan de damhertenpopulatie dan worden en welke effecten

Vervolg op pagina 25

Van de bestuurstafel...

Ruurd Horijon (a.i. secretaris)

Zoals al aangekondigd bij de vorige Algemene Leden Vergadering (ALV) op 31 maart zal de volgende ALV op 10 november a.s. plaatsvinden, in het NLC Numansdorp. Aanvang 20.00 uur. De vergaderdata zal uiterlijk 27 oktober worden geplaatst op hwl.nl, onder publicaties.

Belangrijke agendapunten zullen in ieder geval zijn:

* vervulling bestuursvacatures

- *Sjoerd Reinstra* is, zoals eerder aangekondigd, in augustus afgetreden als bestuurslid educatie. Naar een opvolger wordt nog gezocht.

- *Henk Malta*, al heel lang bestuurslid voor de afdeling beleidsbeïnvloeding, is, zoals ook al eerder aangekondigd, voornemens af te treden bij de volgende ALV. Ook voor hem wordt een opvolger gezocht.

- *René Gommersbach* is helaas na korte tijd al afgetreden. Het bestuur is heel blij een uitstekende kandidaat als opvolger voor te dragen in de persoon van *Aad Bruijnzeel*.

Aad is al sinds 2004 actief binnen HWL, onder andere als organisator van de jaarlijkse dauwtrapwandeling, hij regelt de 3 maandelijks verspreiding van de Waardzegger en het afgelopen jaar was hij de drijvende kracht achter de nieuwe website hwl.nl

Aad Bruijnzeel

kandidaat bestuurslid communicatie

* het 50 jarig jubileum

De laatste update van de voorgenomen jubileumactiviteiten zal worden gepresenteerd en zo nodig zullen beslissingen worden gevraagd. Zie ook elders deze Waardzegger.

Heeft u interesse voor één van de bestuursvacatures of kent u mogelijk geïnteresseerden? Neem dan contact op met één van de bestuursleden.

ten heeft dit op de verkeersveiligheid, landbouw en flora en fauna.

* Het adviesbureau moet ook de roedel onafhankelijk gaan tellen en tevens aanbevelen hoe de telling/monitoring van de damherten moet plaatsvinden

* Tevens moet er een advies komen vanuit de deskundige voor welk scenario (beheer of toch tot nul reduceren) vanuit maatschappelijk en ecologisch oogpunt

De Provincie heeft beloofd om rond september/oktober een standpunt in te gaan nemen en deze kenbaar te maken aan alle betrokken partijen. Tot die tijd wachten we rustig af maar houden we natuurlijk alles in de gaten.

We blijven jullie op de hoogte houden.

Na enkele maanden zich schuil te hebben gehouden, duiken ze plots weer op. De spitsers van vorig jaar (links), met een prachtig gewei en zijn vader...

waardzegger

Gastvrouw/heer gezocht!

Enthousiaste vrijwilligers zorgen er voor dat het Natuurbezoekerscentrum Klein Profijt ook op zaterdag en zondag open kan zijn om de bezoekers door een praatje zich welkom te laten voelen, informatie te geven, te wijzen op wat er in en om Klein Profijt te zien/doen is, enz. En natuurlijk om de gasten te voorzien van een drankje en/of een hapje.

We kunnen nog steeds versterking gebruiken en zijn op zoek naar mensen die het leuk vinden om ongeveer 1 keer in de 4 à 5 weken op een zaterdag- of zondagmiddag van 12.00 tot 17.00 uur dienst te doen. In een dienst wordt altijd met twee personen gewerkt, dus nooit alleen.

Als het u wat lijkt of als u meer informatie wilt, neem dan contact op met Leny Goedhart of via kantoor@hwl.nl of 06-3018 9509.

De in het afgelopen anderhalf jaar gehouden proef met het maandelijks borreluurtje voor HWL vrijwilligers op de 3e vrijdag van de maand in Klein Profijt heeft helaas niet het beoogde resultaat opgeleverd. De bedoeling was een vaste mogelijkheid te bieden voor ontmoeting waarbij de 1e consumptie voor rekening van HWL kwam. De beginfase was hoopvol, maar daarna zakte het aantal deelnemers teveel terug en is er helaas ook geen zicht op verbetering. Het bestuur heeft daarom besloten de proef niet voort te zetten, maar staat zeker open voor nieuwe initiatieven die ontmoeting tussen de HWL vrijwilligers/leden tot doel hebben.

uitgave herfst 2022

Joops PRIKBORD

Voor de weekenden:
gastvrouw of -heer gezocht
voor Klein Profijt!

Voor de meest recente
informatie kijken op
www.hwl.nl

deadline kopij inleveren!
31 oktober (winternummer)
Verwachte uitgifte rond
1 december!

Op deze plek kunt u adverteren,
voor € 30,00 per kwartaal.

Meer info waardzegger@hwl.nl

Ja..! Noteert U even..!

TAPIJT- & MEUBILAIR REINIGING

ALLES VLOT WEER SPIC & SPAN

Reiniging van tapijt en karpetten, schoonmaak van stoelen, gordijnen, enz.
Ook verhuur van schoonmaakmachines!

Mobiele Stoomcleaning M.K. Tuk

Walewegje 28 - 3291 AW - Strijen
tel 078-674 2850 / 06-511 80 985
mennotuk49@gmail.com

Op deze plek kunt u adverteren,
voor € 47,50 per kwartaal.

Meer info waardzegger@hwl.nl

Voor alle facetten van veiligheid en dienstverlening
ten behoeve van ondernemers op bedrijventerreinen.

www.parktrust.nl

De Hoekse Bijenkorf

**puur natuurlijke honing
uit eigen streek
koud geslingerd**

- In- en verkoop van honing
- Keurmeester
- Specialist bijenproducten
- Verhuur bijenvolken voor bestuiving

- Streek- en puurmarkten
- Verkoop van pro polis producten
- Certificaat erkend streekproduct
- Workshops
- Zwermverwijdering

Imker **FLIP WOLS** info@dehoeksebijkorf.nl

06-21818946 Nassaulaan 140 3297BJ Puttershoek

www.dehoeksebijkorf.nl/

QUADRAAT

QUALITY PRINTING

- Huisstijl
- Promotie
- Verpakkingen
- Presentatie, displays
- Signing
- Stickers, labels
- Direct mail
- Buitenreclame
- Bedrijfs- en winkelinrichting
- Specials op hout, metaal, kunststof

WWW.QUADRAAT.NL

Zon van der Heidestraat 25 | 3281 LZ Oud-Saalford | t 0180 81 72 33 | e info@quadrat.nl

HW
werkt!
Werk voor iedereen

DOMINIKQ
MEUBELSTOFFEERDERIJ

Röntgenstraat 10 - 3261 LK - OUD-BEIJERLAND
T 0186-621 430 - **Whatsapp** 0186-621 430
info@dominikq.nl www.dominikq.nl

capili

Molendijk 17
3262 AH Oud-Beijerland
T: (0186) 612 227
www.capili.nl
(24/7 online afspraak maken)

Zes dagen per week geopend en
op vrijdagavond.

hart
VOOR **REGELEN**

Deze zomer genieten van een
opgeruimde schuur, garage,
zolder of caravan?

Laat mij het regelen!

Tel: 06 13193313
Mail: m.denboer@hartvoorregelen.nl

HOEKSCHE ZUIVEL

Een bijzonder streekproduct!
HOEKSCHE ZUIVEL

De lekkerste zuivel direct van
de boer met de smaak
van 'vroeger'.

Zwanegatsedijk 1A, 3299 LT Moosdam
06-2824 8040 | info@hoekschezuivel.nl

PROEF & ERVAAR!

HOEKSCHEZUIVEL.NL